



ПОЗИЦІЯ ЩОДО ЛІКВІДАЦІЇ ОРГАНІВ У СФЕРІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДОВКІЛЬСВОЇ ПОЛІТИКИ

Підготовка Кабінетом Міністрів України проекту постанови «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», яка передбачає ліквідацію низки органів у сфері управління природними ресурсами, викликала обґрунтоване занепокоєння у громадському секторі та експертному середовищі.

Це вже не перший випадок, коли під виглядом так званої “оптимізації” відбувається послаблення або ліквідація інституцій, відповідальних за формування та реалізацію довкілля політики. Проект постанови не лише продовжує цю практику, а фактично означає доведення її до крайності – системне знищення органів екологічного врядування.

Проектом постанови передбачено:

- **ліквідацію** Державного агентства водних ресурсів України, Державної служби геології та надр України та передачу їхніх функцій Державному агентству природокористування;
- **ліквідацію** Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм та передачу його функцій Державному агентству з біорізноманіття;
- **перейменування** Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру у Державне агентство природокористування із суттєвим розширенням його повноважень;
- **перейменування** Державного агентства лісових ресурсів України у Державне агентство з біорізноманіття;
- **подальше внесення змін до законодавства** після фактичної ліквідації органів;
- **подальшу “оптимізацію”** системи органів виконавчої влади шляхом їх злиття, приєднання чи ліквідації.

Вважаємо такий підхід неприйнятним, оскільки він не має ані управлінської, ані правової логіки, призводить до хаотичного нашарування функцій у межах двох органів, та руйнує цілісність державного управління у сфері захисту довкілля. Такий підхід поглиблює деградацію управління в сфері захисту довкілля та використання природних ресурсів, яка посилилася через злиття Міндовкілля, Мінекономіки та Мінагрополітики. При цьому, цей підхід ніяким чином не вирішує проблему відсутності інституційної спроможності держави в організації роботи зі збереження та відновлення біорізноманіття.

Кожен із органів, що підлягає ліквідації, виконує чітко визначені функції у специфічній сфері використання елементів довкілля – водні об’єкти та водні біоресурси, надра. Саме така функціональна спеціалізація забезпечує належний рівень експертизи, послідовність державної політики та ефективність управлінських рішень.

Передача цих різномірних функцій двом органам із розмитими та штучно розширеними повноваженнями – “природокористування” та “біорізноманіття” – неминуче призведе до

втрати фахової спеціалізації, зниження якості управління та розмивання повноважень. У такій моделі жоден із напрямів управління не матиме належної інституційної спроможності.

Фактично мова йде не про створення нової і дієвої системи центральних органів виконавчої влади в сфері екологічного врядування, а про механічне перерозподілення функцій між двома перейменованими органами. Слід наголосити, що довікіллева сфера ще до сьогодні не може “оговтатися” від необдуманого реформи зі створення гібридного Міністерства економіки, довікілля та сільського господарства. Тому пропонувані зміни мають шанс створити тривалі перешкоди в євроінтеграційних реформах і перешкоди для сумлінного бізнесу, що втрачатиме час і кошти у результаті таких реформ.

Об'єднання функцій у сфері землекористування, водних ресурсів і надр в одному органі означає надмірну і небезпечну концентрацію повноважень у найбільш корупційно вразливих сферах, що в свою чергу відкриває можливості для непрозорого розподілу ресурсів, політичного впливу та зловживань.

Водночас перетворення лісового ЦОВВ на орган з біорізноманіття з одночасним приєднанням до нього функцій у сфері меліорації та рибного господарства виглядає як штучна і внутрішньо суперечлива конструкція. Адже за останні роки громадськість відбивала чимало антидовкіллевих ініціатив та законопроектів, що народжувалися в Держлісагентстві та Держрибагентстві, тому захист біорізноманіття стане в цьому органі непотрібним баластом.

Окремо варто наголосити, що меліорація є не лише господарською діяльністю, а й важливою природоохоронною функцією, пов'язаною зі станом водних екосистем. Її включення до органу, сформованого на базі лісового агентства, свідчить про відсутність системного підходу до управління довікіллям.

У підсумку формується модель, у якій функції використання та охорони природних ресурсів штучно розділені між різними органами без належного балансу, що створює конфлікт інтересів.

Особливе занепокоєння викликає відсутність у запропонованій моделі чітко визначеного органу, відповідального за здійснення функцій управління об'єктами ПЗФ та комплексне виконання зобов'язань України у сфері збереження біорізноманіття, зокрема щодо впровадження підходів, аналогічних мережі Natura 2000.

У запропонованому варіанті Державне агентство з біорізноманіття не буде мати нічого спільного з функціями держави щодо збереження та відновлення біорізноманіття, а лише слугуватиме прикриттям для інтенсивнішого використання природних ресурсів.

Також важливо те, що проєкт постанови передбачає спочатку ліквідацію органів, а вже потім – внесення змін до законодавства, що суперечить принципу правової визначеності.

Доручення міністерствам щодо подальшої “оптимізації” ЦОВВ підтверджує відсутність цілісної концепції реформування та відкриває шлях до подальшого руйнування сучасного екологічного врядування. Слід нагадати, що спроби ліквідувати Держводагентство вже мали місце, проте вони не мали успіху. Також важливо зберегти сталість моніторингу вод, збереження недостатніх водних ресурсів в умовах кліматичної кризи та атак російської федерації на водні об'єкти України.

Запропоновані зміни суперечать зобов'язанням України в межах Угоди про асоціацію з ЄС. Ослаблення інституцій, відповідальних за їх виконання, прямо підриває євроінтеграційний курс України. Ліквідація Державного агентства водних ресурсів України ставить під загрозу реалізацію басейнового принципу управління водами – ключового елементу водної політики Європейського Союзу. Ліквідація Державної служби геології та надр України створює ризики втрати контролю над стратегічними ресурсами держави, що є особливо небезпечним в умовах післявоєнного відновлення.

В Україні вже були спроби об'єднати функції з реалізації державної політики щодо збереження та використання природних ресурсів в одному органі виконавчої влади, коли Указом Президента України від 10.02.2004 № 177/2004 було передано повноваження із забезпечення реалізації державної політики у сфері геологічного вивчення і раціонального використання надр, топографо-геодезичної, картографічної діяльності та заповідної справи, формування національної екологічної мережі, до Державного комітету природних ресурсів. Цей орган, який очолював М. Злочевський, був створений для реалізації корупційних схем із використання природних ресурсів і ліквідований після Помаранчевої революції у 2005 році.

Враховуючи наведене, положення проекту становлять пряму загрозу екологічній безпеці, сталому розвитку та зеленій відбудові України. Це свідчить не про оптимізацію, а про цілеспрямоване знищення системи екологічного врядування.

Вимагаємо негайно зупинити просування проекту постанови, не допустити ліквідації профільних органів у сфері довкілля, забезпечити відкриті консультації з громадськістю та експертним середовищем, розробити системну реформу екологічного врядування, яка гарантує посилення інституцій, а не їхню ліквідацію.

Позицію підтримали членські організації Української кліматичної мережі:

ГО "Агентство економічного розвитку"

ГО "Агентство сприяння сталому розвитку Карпатського регіону "ФОРЗА"

ГО "Агенція сталого розвитку "Синергія"

ГО "Асоціація велосипедистів Києва"

ГО "Бюро екологічних розслідувань"

ГО "Голос Природи"

ГО "Громадянська мережа "ОПОРА"

ГО "Дитяча екологічна асоціація – Зелена країна"

ГО "Дитячий незалежний екологічний центр "Романтик"

ГО "Еко Місто Чернігів"

ГО "Еко клуб"

ГО "Екологічний клуб "Еремурус"

ГО "Екологічно-гуманітарне об'єднання "Зелений Світ"

ГО "Екопарк Осокорки"

ГО "Екосенс"

ГО "Екосфера"

ГО "Експертно-дорадчий центр "Правова аналітика"

ГО "Єдина Планета"

ГО "Лісові ініціативи і суспільство"

ГО "Мережа екостанцій України"
ГО "Молодіжна кліматична ініціатива "Розвій"
ГО "Нуль відходів Львів"
ГО "Плато"
ГО "Суспільний проект "Еколтава"
ГО "Стоїмо Разом" (Razom We Stand)
ГО "Суспільство Зіровейст"
ГО "Українська екологічна асоціація "Зелений Світ"
ГО "Українська природоохоронна група"
ГО "Український екологічний клуб "Зелена Хвиля"
ГО "Флора"
ГО "Хмельницький енергетичний кластер"
ГО "Центр екологічних ініціатив "Екодія"
ГО "Центр міжнародного співробітництва і впровадження проектів"
ГО "Чорноморський жіночий клуб"
ГС "Всесвітній фонд природи Україна" (WWF-Україна)
ЛМГО "Екотерра"
МБО "Екологія - Право - Людина"
МГЕО "Наш дім – Манява"
Національний екологічний центр України
Українське товариство охорони природи
ХМГО "ЕкоПраво-Харків"